

Jacek **Tomaszczyk**

Model systemu informacji terminologicznej

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2014

**Model systemu
informacji terminologicznej**

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 3257

Jacek Tomaszczyk

**Model systemu
informacji terminologicznej**

Redaktor serii: Nauka o Książce i Bibliotece
Teresa Wilkoń

Recenzent
Mirosław Górny

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział 1	
Od informacji do informacji terminologicznej	17
1.1. Informacja	18
1.2. Terminologia	26
1.2.1. Termin	27
1.2.2. Terminologia i jej status	34
1.2.3. Teorie w nauce o terminologii	40
1.2.4. Działalność terminologiczna	47
1.2.5. Terminologia w komunikacji specjalistycznej	70
1.2.6. Terminologia w tłumaczeniach	74
1.2.7. Terminologia w językach informacyjno-wyszukiwawczych	81
1.3. Informacja terminologiczna	100
1.3.1. Cechy informacji terminologicznej	103
1.3.2. Rola i znaczenie informacji terminologicznej	106
1.3.3. Źródła informacji terminologicznej	112
1.3.4. Użytkownicy informacji terminologicznej	122
Rozdział 2	
Zarządzanie informacją terminologiczną	129
2.1. Problemy związane z zarządzaniem informacją terminologiczną	131
2.2. Informatyczne systemy zarządzania informacją terminologiczną	146
2.2.1. Metamodel i format wymiany danych terminologicznych	148
2.2.2. Sieć Semantyczna	153
2.2.2.1. Ontologie	154
2.2.2.2. RDF, SKOS, Linked Data	155
2.2.2.3. Mapy tematów	159

Rozdział 3

Struktura modelu systemu informacji terminologicznej	165
3.1. Mikrostruktura systemu	166
3.2. Makrostruktura systemu	173
3.3. Infrastruktura systemu	175
3.3.1. Centrum Terminologiczne	177
3.3.2. Koordynatorzy terminologii	179
3.4. Globalny system informacji terminologicznej	182
Zakończenie	189
Bibliografia	195
Indeks osobowy	209
Indeks rzeczowy	213
Summary	217

Wstęp

Język jest narzędziem myślenia i komunikacji, usprawniającym procesy kognitywne i umożliwiającym przekazywanie oraz utrwalanie informacji, przez co przyspiesza nabywanie umiejętności i wiedzy, przyczyniając się do intelektualnego rozwoju człowieka i postępu technologicznego ludzkości.

W nauce i technice podstawowym narzędziem kognitywno-komunikacyjnym jest język specjalistyczny, którego konstytutywny element stanowi terminologia, będąca wyznacznikiem jakości (efektywności) tego języka oraz poziomu rozwoju dyscypliny, której pojęcia reprezentuje. Stosowana (w specjalistycznych tekstach), gromadzona i przetwarzana (w bazach danych), przekazywana (za pośrednictwem nauczania, szkoleń), wdrażana (w technologii w transferze wiedzy) oraz tłumaczona na różne języki terminologia odgrywa fundamentalną rolę, niezależnie od miejsca i czasu, w którym informacja i wiedza z danej dziedziny jest generowana (prace badawczo-rozwojowe) (INFOTERM, 2005, s. 2). Ze względu na ogromną rolę, jaką pełni we wszystkich dziedzinach nauki i obszarach praktycznej działalności człowieka, terminologia stanowi przedmiot zainteresowania badaczy wielu specjalności, ponieważ odpowiednio uporządkowany, spójny zbiór terminów i definicji pojęć należących do pola pojęciowego danej dziedziny znacząco wpływa na dynamikę jej rozwoju. Terminologia jest także obiektem badań interdyscyplinarnych, mających na celu pogłębienie wiedzy na temat terminów i reprezentowanych przez nie pojęć w różnych aspektach: lingwistycznym, kognitywnym, socjokulturowym (komunikacyjnym) oraz technicznym, związanym przede wszystkim z organizacją i udostępnianiem zasobów terminologicznych.

Organizacja i udostępnianie terminologii ma bardzo duży wpływ zarówno na multidyscyplinarną i wielojęzyczną komunikację specjalistyczną (naukową, techniczną, branżową), jak i na tworzenie zasobów informacji lingwistycznej, które można wykorzystać do budowy efektywnych narzędzi automatycznej analizy i indeksowania tekstów specjalistycznych oraz inteligentnego wyszukiwania informacji w internecie. Są to wystarczające powody, aby podjąć działania zmie-

rzające do utworzenia ogólnopolskiego systemu informacyjnego gromadzącego zasoby terminologiczne z różnych dziedzin i branż, który umożliwiłby kompleksową rejestrację informacji na temat terminów i reprezentowanych przez nie pojęć oraz zapewniał szerokie możliwości wyszukiwawcze, a także stwarzał perspektywy dla zapisu danych w uniwersalnym formacie, pozwalającym na korzystanie z nich przez inne systemy informacyjne.

Przedmiot, cel i metody badawcze

Przedmiotem zaprezentowanych w tej pracy badań jest informacja terminologiczna oraz problemy związane z jej organizacją i udostępnianiem. Zarówno w literaturze z zakresu terminologii, jak i informatologii, termin *informacja terminologiczna* nie jest wyraźnie określony, a przykłady jego użycia wskazują, że odnosi się on niemal wyłącznie do informacji na temat terminów i reprezentowanych przez nie pojęć: definicji, synonimów, ekwiwalentów w językach obcych etc. Jednak rozszerzający się rynek terminologiczny¹ rodzi zapotrzebowanie na nowoczesne narzędzia do tworzenia wysokiej jakości produktów i usług terminologicznych, co sprawia, że użytkownicy coraz częściej poszukują źródeł informacji kompleksowych i lepiej zorganizowanych niż aktualnie dostępne słowniki terminologiczne. Oprócz typowych danych terminologicznych, poszukują również informacji na temat instytucji, ekspertów, wydarzeń związanych z działalnością terminologiczną, oprogramowania do zarządzania terminologią, a także danych bibliograficznych dotyczących źródeł specjalistycznego słownictwa i publikacji z dziedziny nauki o terminologii i praktyki z tego zakresu. Stworzenie nowego pojęcia — „informacja terminologiczna” — reprezentującego kategorię obejmującą wszystkie typy informacji związanej z terminologią i szeroko rozumianą działalnością terminologiczną — pozwala skuteczniej zająć się złożonymi potrzebami współczesnych użytkowników i postrzegać je w szerszym kontekście informacyjnym, uwydatnionym już w samej nazwie proponowanego terminu.

Celem przedstawionych w niniejszej książce rozważań i analiz jest zaproponowanie oryginalnego modelu ogólnopolskiego, wielodziedzinowego systemu informacji terminologicznej, którego wdrożenie pozwoliłoby rozwiązać aktualne problemy związane z organizacją i udostępnianiem terminologii² oraz informacji związanych z działalnością terminologiczną. Do najważniejszych cech proponowanego modelu należą: multidyscyplinarność³, kompleksowość in-

¹ Słowo *rynek* rozumie się tutaj zarówno w aspekcie ekonomiczno-organizacyjnym, jak i upowszechniania idei.

² Problemy, o których mowa, zostały przedstawione w rozdziale 2.1., zatytułowanym *Problemy związane z zarządzaniem informacją terminologiczną*.

³ Przewiduje się gromadzenie w systemie terminologii z wielu dziedzin i branż.

formacji opisującej terminy i pojęcia, wysoka funkcjonalność oraz elastyczność i otwartość na zmieniające się potrzeby użytkowników. Model łączy w sobie najważniejsze, zarówno z naukowego, jak i praktycznego punktu widzenia (w aspekcie udostępniania informacji), elementy różnych terminologicznych i lingwistycznych teorii oraz koncepcje autorskie: wielodefinicyjność terminów, różnorodność typów definicji, podejście synchroniczno-diachroniczne, funkcję deskryptywno-preskryptywną, uwzględnienie nazw własnych, gromadzenie informacji bibliograficzno-faktograficznych związanych z działalnością terminologiczną oraz wykorzystanie map tematów do reprezentowania, przechowywania i udostępniania informacji terminologicznej. Koncepcja autorska wyraża się również w modelu infrastruktury systemu, opierającego się na współpracy sieci instytucji gromadzących zasoby terminologiczne, koordynowanej przez powołane w tym celu Centrum Terminologiczne.

Realizacja tak określonego celu wymagała zastosowania jakościowych metod badawczych. Przede wszystkim dokonano analizy piśmiennictwa z zakresu informatologii, terminologii jako dyscypliny naukowej oraz terminografii, co pozwoliło autorowi zapoznać się z dotychczasowymi teoretycznymi modelami terminologii. Analiza skupiła się głównie na założeniach, cechach i funkcjach modeli, aby zidentyfikować ich zalety i wady w aspektach lingwistycznym, kognitywnym i komunikacyjnym. Użyto także metody analizy zawartości do zbadania polskich i międzynarodowych serwisów internetowych udostępniających zasoby terminologiczne w celu uzyskania odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu uwzględniają one teoretyczne założenia istniejących modeli terminologicznych. Przy gromadzeniu informacji na temat realizacji międzynarodowych projektów terminologicznych posłużono się techniką wywiadu swobodnego. W pracy wykorzystano także komputerowe systemy informacyjne (m.in. terminologiczne bazy danych, Google Ngram Viewer), a do weryfikacji przydatności technologii map tematów, proponowanej w książce do organizacji informacji terminologicznej, posłużono się oprogramowaniem Ontopia⁴.

Zebrane przy użyciu tych narzędzi informacje pozwoliły zidentyfikować słabe strony istniejących modeli danych terminologicznych, określić funkcjonalność obecnych systemów udostępniania terminologii oraz wskazać prawdopodobne powody braku skoordynowanej, ogólnokrajowej działalności terminologicznej w Polsce. Uzyskana na podstawie tych informacji wiedza umożliwiła zaproponowanie nowego modelu ogólnopolskiego systemu informacji terminologicznej, który minimalizuje dostrzeżone problemy związane z zarządzaniem terminologią.

⁴ Ontopia to otwarte oprogramowanie do tworzenia i udostępniania map tematów: <http://www.ontopia.net>.

Kontekst, paradygmat i metafora

Najważniejszymi elementami informacji terminologicznej są opisy terminów i pojęć. W niniejszej pracy przyjęto jednak nie terminologiczny, ale informatologiczny kontekst badawczy, ponieważ dostrzeżone przez autora problemy związane są z organizacją i udostępnianiem informacji terminologicznej, czyli z procesami będącymi przedmiotem badań informatologii, obejmującej swym zakresem między innymi problematykę przepływu informacji od źródła do użytkownika, wykrywania zakłóceń występujących na poszczególnych etapach tego procesu oraz wskazywania sposobów ich usuwania (PINDŁOWA, 1984, s. 35—38)⁵. Zbiory terminologiczne należą do zasobów naukowych, a ich rejestrowanie, upublicznianie oraz organizowanie warunków ich udostępniania i transferowania zalicza się do funkcji komunikacji naukowej (SAPA, 2009, s. 78), która także interesuje informatologów. Prawo informatologii do zajmowania się wybranymi aspektami terminologii można również uzasadnić tym, iż systemy terminologiczne, będące najważniejszym celem pracy terminologów, to systemy informacji o terminach i reprezentowanych przez nie pojęciach. Informacją są definicje pojęć, oznaczenia relacji między nimi, opisy lingwistyczne i formalne jednostek terminologicznych oraz opisy źródeł pochodzenia terminów. Informacja terminologiczna, jak każda inna kategoria informacji, podlega standardowym procesom informacyjnym, do których zaliczamy jej generowanie, gromadzenie, przechowywanie, przetwarzanie, udostępnianie i użytkowanie.

Przyjęcie informatologicznej perspektywy badawczej uzasadnia podjęcie w tej pracy tematu terminologii wyłącznie w kontekście jej organizacji i udostępniania. Z tego powodu przedmiotem analizy nie są szczegółowe zagadnienia związane na przykład z teorią pojęć, tworzeniem terminów, relacjami między umysłem, językiem i wiedzą czy funkcjonowaniem języków specjalistycznych w komunikacji naukowo-technicznej. Jest to problematyka, która stanowi główny przedmiot badań innych dyscyplin naukowych (przede wszystkim nauki o terminologii, językoznawstwa, kognitywistyki i filozofii) i dlatego w pracy tej zagadnienia wchodzące w zakres pól badawczych wspomnianych dyscyplin poruszono jedynie ogólnikowo. Należy tutaj również wyjaśnić, że w dalszych rozważaniach założono istnienie pojęć reprezentowanych w celach kognitywno-komunikacyjnych przez terminy, mając świadomość, iż niektórzy badacze kwestionują odrębność pojęć, prezentując pogląd, iż terminologia to wyłącznie terminy i ich znaczenia (BOJAR, 1987). Prowadzone za pomocą

⁵ Podobnie określa przedmiot badań informatologii Sabina Cisek (2009B): „Przedmiotem nauki o informacji były i są, najogólniej mówiąc, obiekty, procesy, zdarzenia i zjawiska informacyjne w społeczeństwie, w świecie człowieka, widziane w perspektywie mediacji pomiędzy utralonymi zasobami informacji a ludźmi, którzy jej potrzebują”.

specjalistycznego sprzętu diagnostycznego badania neurofizjologiczne (DUCH, 2011) oraz prace teoretyczne (KORZENIEWSKI, 2010) wskazują jednak na istnienie pojęć jako stanów mózgu w postaci aktywowanych fragmentów sieci neuro nowej, których aktywność jest wywoływana sensem słów reprezentujących te pojęcia⁶. W związku z tym w dalszym wywodzie, podobnie do zwolenników zaprezentowanych teorii terminologii oraz terminologów-praktyków, posłużono się aparatem pojęciowym ujętym w triadzie *termin—definicja—pojęcie*, uznając definicję za element łączący termin z pojęciem.

Niniejsza praca opiera się na paradygmacie fizykalnym, wyróżnionym w informatologii przez Davida Ellisa (CISEK, 2002, s. 79—80) i osadzona jest w zaproponowanym przez Frederica Flückingera nurcie strukturalno-atrybutywnym, w którym informację postrzega się jako strukturę, porządek, formę etc. (JANIĄK, 2010, s. 34). Mimo przyjęcia paradygmatu fizykalnego (pozytywistycznego, przedmiotowego, obiektowego) jako głównego, starano się połączyć technocentryczne podejście badawcze z podejściem humanistycznym, poddając analizie możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych do zaspokajania potrzeb terminologicznych użytkowników, wynikających z wykonywanych przez nich zawodów i pełnionych funkcji w ewoluującym, kreatywnym społeczeństwie informacyjnym.

Podłożem zawartych w tej książce rozważań teoretycznych i propozycji praktycznych jest metafora sieci. Metafory badawcze, inaczej mówiąc założenia epistemologiczne, określają sposób, w jaki obserwator kategoryzuje i interpretuje rzeczywistość (JEMIELNIAK, 2008, s. 56). Metafora sieci przejawia się w pracy w kilku obszarach. Sieci tworzą pojęcia, terminy, zasoby terminologiczne, komputery, użytkownicy oraz instytucje. Sieć jest najnowszą koncepcją postrzegania świata, która pojawiła się pod koniec XX wieku, choć samo jej pojęcie zrodziło się już tysiące lat temu, gdy zaczęto używać sieci rybackich, a następnie poszerzało swą treść i zakres, obejmując sieci dróg i kolei, sieci wodociągowe, energetyczne, telefoniczne, komputerowe, społeczne, sieci sklepów i punktów usługowych, aż po najbardziej znaną sieć, która stała się symbolem tego pojęcia — Internet, czyli sieć sieci. Mieczysław Muraszkiwicz (2005) zauważa, że dziś coraz częściej mówi się o sieciach niż o systemach i że nie jest to wyłącznie zmiana terminologii, lecz również paradygmatu⁷. Obecnie wszystko wydaje się być niejako zanurzone w jednej globalnej sieci, z której z wybranych węzłów tworzy się bardziej uporządkowane struktury, czyli systemy.

⁶ Uważa się również, że pojęcia wyrastają z doświadczeń fizycznych, polegających na organizacji i interpretacji wrażeń zmysłowych (LAKOFF, 1987; KORZENIEWSKI, 1998).

⁷ Z punktu widzenia metodologii nauk koncepcja sieci nie jest paradygmatem. Paradygmatem określa się zbiór powszechnie akceptowanych przez środowisko naukowe danej dziedziny pojęć i teorii. Paradygmat nauki stanowi historycznie zmienny *consensus omnium* wspólnoty badaczy konkretnej dyscypliny (KUHN, 1998, s. 33). Koncepcja sieci posiada wyraźne cechy metafory badawczej i dlatego w niniejszej pracy przyjęto sieć za metaforę, a nie za paradygmat.

Pojęcie systemu dominowało w nauce i technice niemal do samego końca XX wieku. Mówiło się, że wszystko jest systemem. W tworzonych systemach dobrze znany był każdy ich element i funkcja. Wraz z rozwojem naukowo-technicznym i społecznym przybywało systemów i stawały się one coraz rozleglejsze, co zagęszczało przestrzeń i powodowało powstawanie coraz większej liczby połączeń między nimi. Połączenia te były najczęściej tworzone świadomie, ale pojawiały się także połączenia przypadkowe. Wszystko to sprawiło, że człowiek utracił pełną kontrolę nad połączonymi systemami, nie będąc w stanie zapanować nad dużą liczbą ich elementów, a co ważniejsze, stanął w obliczu poważnych problemów z badaniem relacji (zwłaszcza funkcji) (GÓRNY, 2010), jakie powstawały między obiektami w połączonych systemach. Formalnie i nieformalnie połączone systemy zaczęły przekształcać się w stworzony przez człowieka chaos. Takiego stanu rzeczy nie dało się już określać mianem systemu, wykorzystano więc pojęcie sieci, które podkreśla wzajemne powiązania tworzących ją elementów, nie stanowiących jednak uporządkowanej i dobrze zdefiniowanej struktury. „Podejście sieciowe ma niewątpliwie ambicje holistyczne, chodzi w nim o możliwe całościowe uchwycenie zjawisk, ze wszystkimi tego faktu pozytywnymi i negatywnymi konsekwencjami. [...] Le système est mort, vive le réseau!” (MURASZKIEWICZ, 2005).

Stan badań

Przeprowadzona analiza polskiej i zagranicznej literatury oraz światowych inicjatyw i produktów terminologicznych (słowników terminologicznych, terminologicznych baz danych) wykazała, że problematyka organizacji i udostępniania informacji terminologicznej rzadko jest tematem publikacji naukowych i nie doczekała się jeszcze kompleksowego opracowania teoretycznego. Badacze terminologii w Polsce, skupieni głównie na teorii terminu, pojęć, języków i tekstów specjalistycznych oraz na pracach terminograficznych, niemal całkowicie pominięli proces udostępniania zbiorów terminologicznych, mimo że obieg tego typu dokumentów pełni kluczową rolę w tworzeniu i przekazywaniu wiedzy: „Przy współczesnym stanie rozwoju nauki i techniki jednym z najważniejszych problemów jest problem jakości języka, w którym jest utrwalana i przekazywana wiedza specjalistyczna. Wspólnym mianownikiem wszystkich technolektów jest pojęcie zbioru terminologicznego, tzn. zbioru konwencjonalnych znaków werbalnych zasadniczo odmiennych pod względem semantycznym od naturalnych wyrazów językowych” (LUKSZYN, ZMARZER, 2006, s. 10).

Autorzy polskiej literatury z zakresu nauki o terminologii z lat 2001—2013 w niewielkim stopniu interesowali się teorią terminologii, natomiast stosunkowo często podejmowali tematykę języków i tekstów specjalistycznych, którym poświęcono wiele miejsca w publikacjach z serii „Języki specjalistyczne”,

„Języki—Kultury—Teksty—Wiedza”, „Komunikacja specjalistyczna” oraz w serii „Publikacja jubileuszowa” (t. 1—3), wydawanych przez Katedrę Języków Specjalistycznych i Katedrę Teorii Języków i Akwizycji Językowej Uniwersytetu Warszawskiego. Nieliczne artykuły poświęcone podstawowym badaniom terminologicznym i trochę większa liczba tekstów poruszających tematykę badań stosowanych pojawiają się od kilku lat w wydawanym przez Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku czasopiśmie „Linguodactica”. Zagadnienia badań aplikatywnych terminologii są natomiast regularnie poruszane w zawierających publikacje studentów i doktorantów Katedry Języków Specjalistycznych Uniwersytetu Warszawskiego periodyku „Debiuty Naukowe”. Duże zainteresowanie badaczy różnych dyscyplin przyciąga w ostatnich latach również komputerowe przetwarzanie języka polskiego, w tym badania korpusowe⁸.

Mimo że w literaturze specjalistycznej porusza się szerokie spektrum zagadnień związanych z terminologią, nie podjęto w niej dotąd tematu kompleksowej organizacji i udostępniania zasobów terminologicznych. Zagadnienie organizacji terminologii ograniczono wyłącznie do budowy hasła terminologicznego i tworzenia specjalistycznych słowników, w tym tezaurusów, rozumianych przez lingwistów⁹ wyłącznie jako systemy zależności między konceptami, odzwierciedlające strukturę pojęciową odpowiedniego leksykonu specjalistycznego (LUKSZYN, 2005, s. 141), a nie także — jak w ujęciu bibliologiczno-informatologicznym — jako słowników języków deskryptorowych służących do opisu i wyszukiwania dokumentów. Teoretyczne i praktyczne zaniedbania w tym obszarze w znacznym stopniu przyczyniły się do powstania szeregu problemów, które zostaną omówione w dalszej części pracy.

Analiza literatury przedmiotu z zakresu informatologii wykazała natomiast, że badacze tej dyscypliny zajmują się prawie wyłącznie problematyką jej słownictwa specjalistycznego. Od dawna nie podejmuje się kompleksowych badań terminologii informatologii, a ostatnimi szerszymi opracowaniami naukowymi tego tematu, nie licząc artykułów poświęconych konkretnym zagadnieniom (np. terminologii języków informacyjno-wyszukiwawczych (BABIK, 2006B), problemom normalizacji (BOJAR, 1987), (GROCHOWSKA, 2003); (MATYSEK, 2013), były wydane w latach 1979—1998 publikacje Krystyny Tittenbrun (TITTENBRUN, 1979; 1981; 1983; 1988; 1998) oraz opublikowany w „Przeglądzie Bibliotecznym” 2003, z. 1/2 zbiór artykułów pokonferencyjnych na temat różnych aspektów terminologii. Natomiast praktycznym efektem działalności terminologicznej

⁸ Zob. „Prace Filologiczne” tom LXIII, 2012, oraz projekty Grupy Technologii Językowych G4.19 Politechniki Wrocławskiej (<http://nlp.pwr.wroc.pl/projekty>). Do największych przedsięwzięć tego zespołu należy projekt *Słowosieć*, którego celem jest utworzenie lingwistycznej sieci semantycznych relacji leksykalnych dla języka polskiego. Badacze zamierzają opisać 200 tysięcy pojęć i pokazać ich wzajemne relacje.

⁹ Dla filologów tezaurus to słownik synonimów.

w informatologii są nieliczne, w dużej części już nieaktualne słowniki specjalistyczne i przekładowe¹⁰, zaś jedyną terminologiczną bazą danych dostępną w internecie jest Słownik terminologiczny z zakresu bibliografii i katalogowania (STERNIK)¹¹, od pewnego czasu również nieaktualizowany.

W poświęconej zagadnieniom terminologii literaturze zagranicznej z ostatnich kilkunastu lat dominuje tematyka automatycznej ekstrakcji terminów i relacji między pojęciami, tworzenia ontologii, automatycznego kompilowania słowników, porusza się w niej również problemy translacji tekstów specjalistycznych, terminografii w poszczególnych obszarach praktycznej działalności człowieka oraz kwestie związane z reprezentacją wiedzy. Prawdopodobnie jedyną publikacją szczegółowo ujmującą problematykę terminologii w aspekcie jej organizowania, zarządzania i komputerowego przetwarzania jest opublikowane w 1997 r. dwutomowe dzieło zbiorowe (T. 1: WRIGHT, BUDIN, 1997; T. 2: WRIGHT, BUDIN, 2001). Ta dziewięciusetstronicowa praca jednak całkowicie pomija tematykę źródeł terminologii oraz, co zaskakujące, tematykę użytkowników terminologii, których potrzeby powinny determinować strukturę, zawartość i funkcjonalność systemów informacyjnych.

Temat informacji terminologicznej podjęto w niniejszej pracy ze względu na kluczową rolę, jaką terminologia odgrywa w komunikacji specjalistycznej, przetwarzaniu informacji oraz w reprezentacji i transferze wiedzy, pokonującym bariery systemowe, dziedziczne, językowe i kulturowe. Problematyka związana z organizacją i udostępnianiem specjalistycznej leksyki jest również istotna z uwagi na wpływ terminologii na stopień wykluczenia cyfrowego (*digital divide*), powodowanego nierównościami w dostępie do informacji i technologii informacyjno-komunikacyjnych, którym z kolei często towarzyszą braki terminologiczne w językach etnicznych lub nieznajomość terminologii wśród społeczeństwa, co przyczynia się do pogłębiania się analfabetyzmu funkcjonalnego (INFOTERM, 2005). Od wielu lat różne instytucje i organizacje międzynarodowe (Unesco, Infoterm, Rada Europy) zwracają uwagę na ogromną rolę terminologii w postępie technologicznym i zrównoważonym rozwoju społecznym, zachęcając między innymi do „tworzenia, promowania i finansowania usług językowych i badań terminologicznych, szczególnie w związku z utrzymywaniem i rozwojem odpowiedniej terminologii administracyjnej, handlowej, ekonomicznej, społecznej, technicznej lub prawnej w każdym języku regionalnym lub mniejszościowym” (Rada Europy, 1992).

¹⁰ Najnowszym słownikiem z zakresu informatologii jest *Słownik encyklopedyczny informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych* (BOJAR, 2002). Nowsze dotyczące tego tematu pozycje to: *Podręczny słownik bibliotekarza* (CZAPNIK, GRUSZKA, TADEUSIEWICZ, 2011) oraz przekładowy *Angielsko-polski słownik informacji naukowej i bibliotekoznawstwa* (TOMASZCZYK, 2009).

¹¹ <http://sternik.bn.org.pl/vocab/index.php>.

Utworzenie w Polsce otwartego systemu informacji terminologicznej umożliwi użytkownikom wszechstronny dostęp do aktualnej i kompletnej terminologii z wielu dziedzin i branż, a także przyczyni się do pogłębienia wśród społeczeństwa świadomości roli terminologii w nauce, technice i życiu społecznym, wzbogacając kulturę języka.

Indeks osobowy

- Abelson Robert 45
Aitchison Jean 93, 195
Alcina Amparo 196
Alexeeva Larissa 46, 195
Alexiev Boyan 191, 195
Allemang Dean 156, 195
Andrzejewski Bolesław 26, 195
Arystotelesm 165
Assem Mark van 158, 195
Assurbanipal 84
Atkins Sue 45, 198
Auger Pierre 34
- Babik** Wiesław 13, 19, 82, 94, 96, 97, 98,
114, 122, 195, 205, 208
Bateson Gregory 45
Bar-Hillel Yehoshua 19, 195
Barlett Frederic 45
Bartmiński Jerzy 169, 195
Bauhin Gaspard 26
Bastgenówna Zofia 197
Bauhin Jean 26
Bączkowski Bartłomiej 207
Beck Lewis C. 100, 196
Bergler Sabine 202
Berners-Lee Tim 158, 196
Bernier Charles L. 75, 196
Bertaccini Franco 171, 196
Berthollet Claude Louis 26
Bielicki Tadeusz 28, 198
Bogdanienko Jerzy 63, 196
Bojar Bożenna 10, 13, 14, 73, 100, 107, 114,
168, 196
Borkowski Tomasz 138, 141, 196
- Boulangier Jean-Claude 45, 196
Bowker Lynne 116, 196
Brzeziński Jerzy 195
Budín Gerhard 14, 33, 35, 47, 105, 198, 207
Bush Vannevar 95, 196
Buttler Danuta 86, 196
- Cabré Castellví Maria Teresa 27, 34, 35,
36, 41, 42, 43, 44, 191, 196
Cabré Maria Teresa zob. Cabré Castellví
Maria Teresa
Carnap Rudolf 19, 195
Casey Michael 25, 196
Castagnoli Sara 171, 196
Černyj Arkadij I. 107, 202
Chaplygin Sergey 35
Childress Eric R. 91, 202
Chiocchetti Elena 130, 196
Cisek Sabina 10, 11, 122, 197
Clarke Stella Dextre 93, 195
Cloître Michel 73, 197
Collingham Steve 200
Crick Francis Harry 19
Czapnik Grzegorz 14, 197
Czyżak Dominika 196
- Daily Jay E. 196
Decker Stefan 163, 201
Degen Dorota 197
Dewey John 107, 197
Diehl Katarzyna 58, 197
Dimitrov Kh., D. 101, 197
Doroszewski Witold 66, 197
Drozd Lubomír 35

- Duch Włodzisław 11, 28, 197
Dzierżanowska Halina 75, 197
- Ellis David 11, 127, 197
Erdelez Sandra 127, 198
Everett Daniel 49, 197
- Faber Benítez Pamela 42, 44, 45, 46, 197
Fedorowicz Małgorzata 197
Feibleman James Kern 23, 198
Felber Helmut 33, 35, 36, 40, 47, 198
Fiałkowski Konrad 28, 198
Fillmore Charles J. 45, 198
Fisher Karen E. 127, 198
Flückinger Frederic 11
- Gajda Stanisław 33, 37, 39, 66, 112, 198
Galinski Christian 72, 138, 144, 176, 185, 198, 205
Gałkowski Paweł 205
Gambier Yves 41, 198
Garshol Lars Marius 163, 198
Gaudin François 41, 198
Gilârevskij Rudżero S. 107, 202
Gliński Wiesław 205
Goban-Klas Tomasz 71, 198
Göckel Rudolph 154
Goffman Erving 45
Górny Mirosław 12, 198
Griffin Ricky W. 129, 198
Grochowska Alina 13, 198
Gruber Thomas R. 154, 155, 198
Gruza Franciszek 37, 38, 39, 99, 198, 199
Gruza Sambor 39, 40, 72, 86, 106, 113, 199
Gruszka Zbigniew 14, 197
Gull Cloyd Dake 95, 199
- Harper Douglas 26, 199
Hayek Friedrich A. 108, 199
Hayes Patrick J. 154, 199
Heijst Gertjan van 155, 156, 199
Hejwowski Krzysztof 79, 199
Heller Michał 204
Hendler Jim 156, 195
Hertz Paweł 74, 199
Hill Richard 203
Hys Jolanta 25, 207
- Imai Masaaki 63, 199
Ingwersen Peter 127, 199
- Jadacka Hanna 33, 65, 66, 200
Jakobson Roman 71
Janiak Małgorzata 11, 200
Jeleń Elżbieta 198
Jemieliński Dariusz 11, 200
Jones Dewi B. 100, 204
Jordanskaja Lidia 169, 200
Juchniewicz Małgorzata 200
Jura Czesław 205
- Kageura Kyo 36, 200
Karpiński Łukasz 39, 124, 200
Kent Allen 196
Kerremans Koen 44, 45, 206
Khurshid Ahmed 131, 200
Kisilowska Małgorzata 19, 122, 200, 203
Kittay Eva Feder 198
Klenczon Wanda 98, 200
Kocójowa Maria 196
Kofler Edward 19, 200
Kolbusz Edward 19, 201
Kompała Marta 190, 201
Kornacka Małgorzata 199
Korzeniewski Bernard 11, 24, 28, 201
Kozłowska Zofia 80, 201
Król Joanna 190, 201
Krzanowska Halina 205
Kudashev Igor 119, 139, 201
Kuhn Thomas 11, 201
Kurkowska Halina 196
Kwapisz Adam 102, 201
Kwiatkowska Joanna 85, 207
- Lacasta Javier 156, 201
Lacher Martin S. 163, 201
Lakoff George 11, 28, 201
Lancour Harold 196
Langefors Börje 19, 201
Lasswell Harold 71
Laszlo Ervin 24, 201
Lavoisier Antoine 26, 100
Latawiec Anna 23, 201
Laurén Christer 35, 100, 201, 204
Lebiedziński Henryk 79, 201
Lehrer Adrienne 198
Lewandowski Jan 198, 201

- Lewicki Roman 207
Linneusz Karolm 26
Lipiński Krzysztof 76, 77, 201
Lloyd Barbara B. 204
Lorhard Jakob 154
Losee Robert 19, 201
Lotte Dmitriij Semenovich 35
Luan Jing 130, 205
Lubański Mieczysław 19, 201
Luhn Hans Peter 93, 201, 205
Lukszyn Jerzy 12, 13, 27, 29, 31, 32, 33, 38,
39, 64, 71, 113, 114, 115, 132, 169, 176,
199, 201, 202, 208
- Łapiński Jacek 24, 201
Łukasik Marek 50, 115, 120, 133, 202
Lysakowski Adam 88, 202
- Malak Piotr** 96, 202
Małachowicz Marta 145, 177, 190, 202
Markowski Andrzej 33, 65, 66, 200
Marksbury Nancy 191, 195
Márquez Linares Carlos 45, 197
Marshman Elizabeth 116, 136
Maryniarczyk Andrzej 18, 202
Massari Monika 171, 191
Materska Katarzyna 205
Matysek Anna 13, 142, 202
Mazur Marian 19, 33, 37, 102, 202
Mączka Janusz 204
McCarthy John 154, 202
McKechnie Lynne E.F. 127, 198
McLuhan Herbert Marshall 19
Mealy George H. 154, 202
Meyer Ingrid 36
Michałowski Piotr 93, 202
Michie Donald 199
Mielczuk Igor 169, 200
Migoń Krzysztof 73, 202
Mihajlov Aleksandr I. 107, 202
Miller George Armitage 19
Miłkowski Marcin 33, 202
Minsky Marvin 45
Mixter Jeffrey 91, 202
Mooers Calvin N. 93, 202
Muraskiewicz Mieczysław 11, 12, 202
Myking Johan 100, 201
- Ni Ghearáin Helena 100, 203
Nicholas David 123, 203
Nichols Sharon 126, 203
Niklas Urszula 201
Nilsson Henrik 177, 203
Nogueras-Iso Javier 156, 201
Nowak Leszek 195
Nowak Tomasz 76, 203
Nowicki Witold 33, 37, 88, 102, 115, 203
- Oblój Krzysztof** 203
Ogden Charles K. 30, 40, 42, 203
Ogievetsky Nikita 163, 203
Ogonowska Małgorzata 76, 203
Ogórkiewicz Wiesława 162, 207
Øhrstrøm Peter 154, 203
Oleński Józef 108, 109, 110, 111, 176, 203
Ordon Jerzy 63, 203
Ostromęcka Helena 201
Outlet Paul 78
- Pacek Jarosław** 83, 203
Paulus W.K. 93, 203
Pawłowski Adam 80, 203
Pepper Steve 163, 204
Piasecki Maciej 58
Picht Heribert 35, 72, 100, 198, 201, 204
Pietruch-Reizes Diana 122, 195, 205, 208
Pindłowa Wanda 10, 204
Pisarska Alicja 77, 79, 204
Płużyczka Monika 172, 204
Poczobut Robert 24, 204
Poincaré Henri 30
Polański Kazimierz 65, 195, 204
Pollak Seweryn 199, 208
Polovina Simon 203
Priss Uta 203
Prys Delyth 100, 204
Prywata Mirosław 126, 204
Przastek-Samokowa Maria 122, 200
Pulikowski Arkadiusz 139, 204
Pustejovsky James 202
- Ralli Natascia** 130, 196
Reitz Joan M. 136
Reuter Ewald 73
Richards Ivor A. 30, 40, 42, 203
Rosch Eleanor 44, 204
Roszkowski Marcin 81, 82, 204
Roukens Jan 184

- Rumelhart David 45
 Rusiński Michał 198
- Sager Juan C. 27, 34, 35, 36, 37, 191, 196, 204
 Sapa Remigiusz 10, 204
 Saussure Ferdinand de 35
 Schank Roger 45
 Schärfe Henrik 154, 203
 Schatte Czesława 198
 Schmitz Klaus-Dirk 205
 Schreiber A.Th. 155, 199
 Schweitzer Tomasz 141, 204
 Seidler Jerzy 19, 205
 Serban Andreea M. 130, 205
 Seweryn Anna 78, 205
 Shannon Claude E. 19, 71, 205
 Shinn Terry 72, 73, 197
 Skalska-Zlat Marta 198
 Skibińska Elżbieta 74, 205
 Sosińska-Kalata Barbara 34, 202, 205, 206
 Sowa John F. 155, 205
 Soy Sue 95, 205
 Stadtmüller Karol 37, 205
 Stefaniak Barbara 78, 205
 Stellbrink Hans-Jürgen 190, 205
 Steurs Frieda 196, 203
 Stoberski Zygmunt 58
 Stonier Tom 22, 205
 Styrna Józef 23, 205
 Sundgren Bo 19, 205
 Suonuuti Heidi 31, 205
 Suszcz Natalia 30, 205
 Sveiby Karl Erik 129, 205
 Swanepoel Piet 36, 208
 Szaniawski Klemens 19, 105, 205
 Szewc Andrzej 102, 108, 205
 Szymczak Mieczysław 37, 205
- Ścibor Eugeniusz 82, 206
- Tadeusiewicz Hanna 14, 197
 Tadiusiewicz Ryszard 24, 206
 Tannen Deborah 45, 206
 Taube Mortimer 95
 Teller Tadeusz 21, 206
 Temmerman Rita 35, 36, 44, 45, 206
 Thelen Marcel 196, 203
 Thomson Alberto F. 95
 Tipler Frank J. 24, 206
- Tittenbrun Krystyna 13, 27, 206
 Toffler Alvin 129, 206
 Tokarski Michał 83, 206
 Tomaszczyk Jacek 94, 159, 161, 181, 206, 207
 Tomasziewicz Teresa 77, 79, 204
 Troskoleński Adam T. 66, 207
 Turowska Teresa 85, 207
 Tychek Waldemar 142, 207
- Uckleman Sara L. 154, 203
 Ungurian Olgierd 82, 207
 Unold Jacek 20, 24, 207
 Urbanek Dorota 75, 207
- Van Assem Mark zob. Assem Mark van
 Van Heijst Gertjan zob. Heijst Gertjan van
 Vega Expósito Miguel 45, 197
 Vidal José M. 154, 207
- Walsh Christina 127, 207
 Warburton Kara 147, 207
 Waszczuk-Zin Aleksandra 204
 Watson James Dewey 19
 Weaver Warren 19, 71
 Wendland Michał 71, 207
 Wereszczyńska-Cisło Barbara 162, 207
 Whitley Richard 197
 Wielinga Bob J. 155, 199
 Wiener Norbert 19, 207
 Wilson Tom D. 127, 207
 Wnuk Marian 21, 22, 207
 Wojtasiewicz Olgierd 77, 207
 Wołodźko-Butkiewicz Alicja 199
 Woźniak Jadwiga zob. Woźniak-Kasperek
 Jadwiga
 Woźniak-Kasperek Jadwiga 87, 88, 103, 106, 207
 Wright Sue Ellen 14, 105, 198, 207
 Wüster Eugen 34, 35, 35, 36, 37, 40, 44, 48, 54, 100, 207, 208
- Zając Justyna 72, 73, 208
 Zarazaga-Soria Francisco J. 156, 201
 Zawada Britta E. 36, 208
 Zdunkiewicz-Jedynak Dorota 33, 65, 66, 200
 Zmarzer Wanda 12, 27, 31, 33, 38, 39, 64, 107, 115, 176, 199, 202, 208
- Żmigrodzki Zbigniew 122, 195, 208
 Żuławski Juliusz 75, 208

Indeks rzeczowy

- AGROVOC 157
analiza terminologiczna 48—49
antonimia 48, 152
archaizm 69
artykuł deskryptorowy 93
askryptor 93
badania terminologiczne 37
bank danych terminologicznych zob. terminologiczna baza danych
bank terminologiczny zob. terminologiczna baza danych
bank terminów zob. terminologiczna baza danych
bariera językowa 73—74
bariera komunikacyjna 73
CDCTERM 51
CELAN — Network for the Promotion of Language Strategies for Competitiveness and Employability 50—51
centra terminologiczne 54, 110, 138, 177—179
CLARIN ERIC — Common Language Resources and Technology Infrastructure, European Research Infrastructure Consortium 50, 51—53
CINTE — Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej 178
CLARIN-PL 52
CT — Centrum Terminologiczne 177—179
Danterm centret (Dania) 177
Databib 91
definicja 30—31
— definicja intensjonalna 29
— definicja ekstensjonalna 30
— definicja klasyczna 116
— definicja kognitywna 169—170
— definicja realna 30
Déjà Vu 147
Deklaracja Brukselska o Międzynarodowej Współpracy Terminologicznej 182—183
denotacja 83, 89, 97
derywacja 64
deskryptor 93—94, 114
Deutsches Institut für Normung 143
DIN-TERM 143
dokumentowanie źródeł 119—120
działalność terminologiczna 18, 33, 47—50, 60
EAFT — European Association for Terminology 57—58
ECQA — European Certification and Qualification Association 145
ekwiwalencja pojęć 76
ekwiwalent międzyjęzykowy 114
ETSI — Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych 62
Eurodicautom 51, 116
Euroterms 51
EuroVoc 51, 157
Euterpe 51
ExcellenceTerm 56—57
FAST — Faceted Application of Subject Terminology 91—92
FBT — frame-based terminology 45—46
FictionFinder 91
funkcja deskryptywna 32
funkcja deskryptywno-preskryptywna 170
funkcja kognitywna 31, 106

- funkcja metainformacyjna 83, 96, 98—99
funkcja preskryptywna 32, 44, 46
GEMET 157
glosariusz 33, 101, 114, 138
GMT — General Mapping Tool 149
harmonizacja 63
hasło terminologiczne 13
hipotermin 39
homonimia 41, 171
IATE — Inter-Active Terminology for Europe 50—51
indeks 82, 87, 95
indeksowanie 83, 85, 95, 97
informacja 18—21
— patentowa 107
— terminologiczna 8, 10, 100—103
informatologia 8, 9, 10, 13—14, 18, 40, 78, 82, 93, 102, 127, 136, 142
Infoterm — International Information Centre for Terminology 35, 54—55
infrastruktura terminologiczna 50, 102, 111—112, 131, 138, 176—177, 182, 184
internacjonalizacja 26, 59, 65—68
internacjonalizmy 65
International Terminology Summer School 145
Íslensk málnefnd 177
jednostka autosyntaktyczna 92
jednostka leksykalna 43, 44, 81, 83, 86, 89, 93, 96, 98, 114, 171
jednostka terminologiczna 35, 43—44, 86, 113, 116
jednoznaczność terminów 32, 33
język deskryptorowy 82, 92—94
języki dokumentacyjne 82
język haseł przedmiotowych 82, 84, 87—92,
język informacyjno-wyszukiwawczy 81—83, 124
język naturalny 71, 83, 97, 155, 163
język naukowy 71
język opisu formalnego 82
język słów kluczowych 82—84, 93, 95—99, 124,
język specjalistyczny 7, 12, 39, 44—45, 64, 71—72, 86, 97, 99, 106—107, 113, 132, 171, 176
jednostka synsntaktyczna 93
język techniczny
jhp zob. język haseł przedmiotowych
jiw zob. język informacyjno-wyszukiwawczy
KABA - Katalogi Automacyjne Bibliotek Akademickich 90, 91
klasyfikacja 23, 82—87
komunikacja międzyludzka 71
komunikacja specjalistyczna 71—73
— komunikacja interspecjalistyczna 72
— komunikacja intraspecjalistyczna 72
— komunikacja pedagogiczna 72
— komunikacja popularna 73
komunikacyjna teoria terminologii 42—44
komunikat 71—74, 107, 109
konsultacje terminologiczne 101, 117, 141
konwencja typograficzna 61, 62
konwersja 62, 64, 158, 159
KWIC — Keywords in Context 95
LCSH — Library of Congress Subject Headings 91, 92
leksykografia 35, 49, 101, 118, 146, 190
leksykon zob. słownik encyklopedyczny
lingwistyka 35, 36, 39
Linked Data 91, 158—159, 187
LISWiki 136
LTT — Network Lexicologie Terminologie Traduction 57
makroznak 20
mapy semantyczne 161
mapy tematów 159—163, 174—175, 186
MARTIF — Machine-Readable Terminology Interchange Format 62, 149
MDT — model danych terminologicznych 166—173
MEDLINE®/PubMed® 137
MeSH 89, 90, 137, 157
metadane 52, 58, 98, 154, 156, 161
metafora badawcza 11
metafora sieci 11—12
metainformacja 109
MFBT — Międzynarodowa Federacja Banków Terminologicznych 58
Międzynarodowa Organizacja Unifikacji Neologizmów 58, 67
model socjokognitywny 44—45
modyfikator 93
monosemia 36, 41, 92
MOTS — Międzynarodowa Organizacja Terminologii Specjalistycznej 58—60

- MOUNT — Międzynarodowa Organizacja Unifikacji Neologizmów Terminologicznych 58
- MultiTerm 147
- narzędzia terminologiczne 8, 51, 57, 101, 102
- nauka o terminologii 17, 40, 45, 46
- neologizm 64, 67, 69, 183
- neosemantyzmy 64, 69
- nieprzekładalność 76—77, 79
- NISO — National Information Standards Organization 143
- nomen zob. termin teoretyczny
- norma terminologiczna 60—62, 114—115, 141, 142—143
- normalizacja 13, 32, 39, 46, 54, 60—64, 142, 170, 179, 183
- normy 60—61
- notacja sztuczna 84, 191
- NUKAT 119, 162
- odbiorca 20, 26, 40, 42, 49, 64, 66, 71, 72, 73—74, 104,—106, 112, 132, 168
- określnik 89—92
- OmegaT 147
- Online Browsing Platform 143
- onomazjologiczne podejście 41, 48—49, 149, 157
- Ontologie 45, 153, 154—156
- Ontopia 9, 50, 51
- OPI — Ośrodek Przetwarzania Informacji — Instytut Badawczy 50, 51, 58, 178, 184
- OWL — Web Ontology Language 154, 157
- opis patentowy 108
- opracowania terminologiczne 101
- pamięć tłumaczeniowa 80, 101, 118, 126, 144
- Pan-Latin Terminology Network (Realiter) 57
- pertynentność 104
- PKN — Polski Komitet Normalizacyjny 63, 141—143
- pojęcie 10—11, 27—34
- polisemia 41, 42, 44, 113, 171
- polityka terminologiczna 69—70, 100, 140, 177, 182
- praska szkoła terminologii 35
- preskryptywna funkcja terminologii 32, 44, 46
- pretermin 33, 39, 48, 170
- procesy informacyjne 10, 19, 23
- program konkordancyjny 10, 80
- przekład 74
- artystyczny 75
 - maszynowy 79
 - nieliteracki 75
 - specjalistyczny 75, 76
 - wspomagany komputerowo (CAT) 80
- przekładowy słownik terminologiczny 78
- przystawalność 106
- PT TEPIS — Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych 58
- PTLS — Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej 58
- quasi-termin 39, 170
- Rådet for teknisk terminologi (Norwegia) 177
- Rada Języka Polskiego 178
- radziecka szkoła terminologii 35, 36
- ramy semantyczne 45—46
- RDF — Resource Description Framework 91, 149, 154, 156—158, 162—163
- RDF Schema 154, 157
- redundantność 106, 167
- rekord terminologiczny 116—117, 119, 130, 132—133, 166, 173, 190
- relacje asocjacyjne 48, 93, 152
- relacje generyczne 29, 48, 152, 155
- relacje partytywne 48
- relewancja 104
- relewantność zob. relewancja
- rynek terminologiczny 8, 101
- SGML — Standardized General Mark-Up Language 62, 159, 160, 161
- semantyczna funkcja języka 38, 83
- semantyka 43, 153
- semantyzm 68
- Sieć Semantyczna (Semantic Web) 29, 45, 153—154, 156, 157, 159
- SINTO — System Informacji Naukowej, Technicznej i Organizacyjnej 178
- SKOS — Simple Knowledge Organization System 157—158
- słownik 55, 112
- dydaktyczny 124
 - elektroniczny 79, 116, 133
 - encyklopedyczny 115
 - specjalistyczny 13, 33, 46, 113—115

- terminologiczny 8, 59, 78, 90, 95, 98, 114, 115, 115, 121, 123, 132—133, 155, 172
- wielofunkcyjny 98—99
- słowo kluczowe 96—97
- socjokognitywne podejście 44—45
- socjoterminologia 41—42
- synchroniczne podejście 41, 117
- synchroniczno-diachroniczne podejście 9, 170
- SPARQL (Protocol and RDF Query Language) 154
- spójność 49, 106, 117, 140, 146
- standard 52, 63, 153, 157, 162, 187
- STERNIK — Słownik z zakresu bibliografii i katalogowania 14, 59
- Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich 178
- strategia terminologiczna zob. polityka terminologiczna
- struktura rekordu terminologicznego 132
- symbol leksykograficzny 61, 62
- synonimia 40, 42, 44, 48, 49, 127, 152, 171
- system informacji terminologicznej 9, 15, 68, 81, 99, 102, 103, 105, 106, 108—109, 121, 126, 144, 146, 147, 166—167, 173, 175, 177, 181, 182, 185, 186, 189
- system ekspercki 191
- system nawigacyjny 191
- system pojęciowy 33, 195, 106, 114, 134
- system terminologiczny 33, 38, 39, 46, 47, 50, 59, 98, 103—104, 108, 112, 115—117, 134, 141, 142, 162
- TaaS — Terminology as a Service 50, 53
- taksonomia 94, 156, 157, 191
- TBX — TermBase eXchange 120, 149—152
- TDCNet — European Terminology Documentation Centre Network 138, 183, 184
- technolekt 12, 39, 71
- Tekniikan Sanastokeskus (Finlandia) 117
- temat 83, 84, 87—92, 160
- TemaTres 59, 174
- teoria terminologii 40, 46—47
- termin 27, 31—32, 34, 49, 84—87, 89—90, 94, 97—98
 - empiryczny 32—33
 - teoretyczny 32—33
 - wyszukiwawczy 98
- terminografia 9, 12, 14, 38, 45, 61, 62, 102, 118, 146
- terminolog 37, 48, 50, 117, 144
- terminologia 7, 10, 17, 26, 34—40, 112
- Terminologikum 177
- terminologiczna baza danych 9, 79, 80, 116, 118, 121, 124, 138, 139, 140, 177, 186, 189, 192
- terminologizacja 73, 75, 86
- TermNet — International Network for Terminology 54, 55, 56, 145
- termontografia 45, 192
- TermStar 147
- TermWiki 134, 135, 185
- tezaurus 13, 33, 93—95, 98, 114, 115, 156, 157, 162
- TIS (baza Rady Unii Europejskiej) 51
- tłumaczenie zob. przekład
- tłumaczenie automatyczne zob. przekład maszynowy
- TMF — Terminological Markup Framework 148—150
- TML — Terminological Markup Language 149
- translator 79, 125, 126, 135
- translatoryka 118
- umiędzynarodowienie terminów 33, 66, 67
- unifikacja 46, 63, 64, 118, 171, 179, 190
- Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta 84, 85, 87, 98
- usługi informacyjne 110, 143
- użytkownik informacji 122
- wiedeńska szkoła terminologii 35
- wielodefinicyjność terminów 9, 169
- WorldCat 91, 119, 162
- wyrób informacyjny 110
- wyszukiwanie informacji 48, 52, 91, 93, 94, 119, 127, 139, 163, 172, 176
- XML — Extensible Markup Language 149, 153, 158, 162, 190
- zapożyczenie 64, 65—69
- zarządzanie informacją 129
- zarządzanie informacją terminologiczną 130
- zasoby terminologiczne 9, 11, 51, 118, 125, 132, 139, 141, 158
- zbiór danych terminologicznych 166
- złożenie 64
- źródła informacji terminologicznej 112—113
- źródła terminologii 112—113, 141

Jacek Tomaszczyk

A Model of the Terminology Information System

Summary

Within science and technology, specialist language is a basic cognitive and communication tool, whose constitutive element lies in its terminology. Specialist vocabulary is an object of interest to researchers in many areas of study, for a well-ordered, coherent set of terms and definitions makes a considerable impact upon the development of each discipline of study. Terminology is also a part of the interdisciplinary research that aims to broaden one's knowledge of terms and concepts representing them in different aspects, such as linguistic, cognitive, and socio-cultural in addition to technical ones which are predominantly related to the organization of terminological databases and providing access to them.

Free and easy access to well-organized terminological databases enables multidisciplinary and multilingual communication (scientific, technical, business). This access facilitates the creation of linguistic information databases, which is essential to building effective tools of automatic analysis and indexing specialist titles as well as intelligent searching for information on the Internet.

The purpose of the reflections and analyses presented in this book is to propose an original, nationwide, multidisciplinary model of the information terminology system that would allow for solving current problems of organization and access to terminology as well as information related to terminological activities. Among the more important characteristics of the model would be: multidisciplinary and complex information that determines terms and concepts, high functionality and flexibility, and an openness to users' changing needs. As far as scientific and practical points of view are concerned, this model is designed in such a way that elements of different terminological and linguistic theories along with author's concepts meet together (e.g. multiple definitions of particular terms, a variety of definition types, synchronic-diachronic approach, descriptive-prescriptive function, proper names inclusion, storage of bibliographic and factual information related to terminological activities and the application of topic maps to represent, store, and provide access to information terminology).

In order to achieve this goal, qualitative research methods have been applied. An analysis of written materials from the fields of information science, terminology and terminography have been done, which allowed for introducing the hitherto theoretical models of terminology. The analysis mainly focused on assumptions, characteristics and functions of the models so as to identify their advantages and disadvantages in linguistic, cognitive and communicational aspects. Furthermore, content analysis has been used to research both Polish and international terminology web services, which led to obtaining answers regarding the extent to which they include the theoretical assumptions of the existing models of terminology.

While gathering information on the subject of the implementation of international terminological projects a free-form technique has been applied. The collected information made it

possible to delineate weak points of the existing models of terminological data. The data also enabled us to determine the functionality of the current models of access to terminology as well as to unveil potential reasons for a lack of a well-coordinated, nationwide terminological activity in Poland. Knowledge gained on the basis of the above data paved the way for proposing a new model for a national system of terminology information which reduces the problems noticed in terminology management.

The book is comprised of a preface, three chapters and a conclusion. Chapter one is divided into three subchapters that present issues concerned with information, terminology, and terminology information. Subchapter one illustrates different approaches to information and its importance in organized structures. Subchapter two explains the nature of concepts and terms, as well as the status of terminology, focusing on: determination of the scope of terminological activity, illustrating major terminological theories, describing the application of terminology in specialist communication, translations and information-retrieval languages. Subchapter three provides a definition of information terminology, its characteristics, role and significance. It also describes sources and users of terminology information.

Chapter two begins by going over the problems of terminology information, that is: poor quality of lexical resources, fragmentation and dissemination of sources, and difficulties in accessing terminology databases. Following this, chapter two proceeds to discuss technical issues related to organization and accessibility of terminology information. A meta-model and a format for exchanging terminological data has been presented and apart from that also a project for the Semantic Network and its most important components. Special focus is placed on one of the concepts of Semantic Network implementation, namely topic maps which have been proposed to manage terminology information.

Chapter three aims to present the author's model of terminology information. It provides a depiction of its assumptions and characteristics at all levels: (1) *microstructure* which encompasses the elements related to the ways of information organization in entries (records); (2) *macrostructure* which includes, among other things, the thematic scope of the system, order of entries, documentation, and software; (3) *infrastructure* such as institutions, organizations, companies, and specialists involved in building and providing access to terminological resources within the system as well as technical equipment (appliances, networks), rules and procedures used in terminological activity.

The subject of terminology information has been taken up due to the significant role of terminology in specialist communication, information processing, and in knowledge representation and transfer that overcomes systemic, disciplinary, linguistic, and also cultural barriers. The formation of the open terminology information system in Poland will certainly enable comprehensive access to updated and complete terminology of many disciplines and businesses. What is more, it will contribute to raising social awareness of the role of terminology in science, technology, and social life, and thus it will enrich language culture.

Redaktor: Krzysztof Zadros
Projektant okładki: Agata Augustynik
Redakcja techniczna: Barbara Arenhövel
Korekta: Marzena Marczyk
Łamanie: Bogusław Chruściński

Copyright © 2014 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-8012-339-7
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-340-3
(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 13,75. Ark. wyd. 19,0. Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 24 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Jacek
Tomaszczyk

Model systemu informacji terminologicznej

Więcej o książce

CENA 24 ZŁ
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
eISBN 978-83-8012-340-3